

Nyhedsbrev

Retspolitisk Forening – september 2024

I dette nummer af Retspolitisk Forenings nyhedsbrev kan du læse **Bjørn Elmquist'** overvejelser i forbindelse med, at politiet gerne vil kunne bruge **kunstig intelligens til ansigtsgenkendelse**.

Bestyrelsesmedlem **Marianne Olsen** har været til møde i **Menneskerettighedsrådet**, hvor Handicapkomitéens kritik af Danmark var et vigtigt punkt. Du kan læse om mødet og Mariannes tanker i den sammenhæng.

I maj mistede vi tidligere bestyrelsesmedlem og formand **Per Walsøe**. Du kan læse Noe Muncks mindeord.

Tryghed uden retsgarantier er falsk - om kunstig intelligens og masseovervågning

af Bjørn Elmquist, medlem af RPF og RPF's høringspanel

Politiet vil gerne bruge kunstig intelligens (Artificial Intelligence forkortet AI) til ansigtsgenkendelse på videoer og overvågningskameraer. Justitsministeren har overfor Folketinget forklaret, at det ville kunne spare en masse personale fra at sidde og gennemgå i timevis af billedmateriale.

Dette sker som udtryk for det klare ønske hos en trængt minister om at vise handlekraft, der - som oftest - udspringer af en aktuel situation. Denne gang er baggrunden de adskillige episoder i sommerens løb, hvor meget unge svenskere med tilknytning til bandemiljøet på den anden side af Sundet sigtes, tiltales og indtil nu for enkeltes vedkommende er dømt for væbnede overfald og drab mv. på åben gade i København eller planer derom. Forbrydelserne mistænkes bestilt af det såkaldte bandemiljø her i byen.

Politiets ønske er ganske forståeligt, da det angiveligt vil fremme og effektivisere efterforskningen, hvilket samtidig menes at have en afskrækkende og dermed forebyggende virkning, så borgernes tryghedsfølelse i det offentlige rum styrkes.

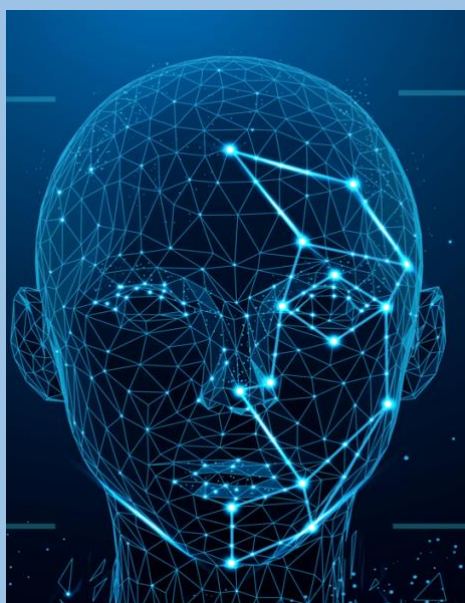
Dette er alt sammen ganske legitimt og påskønnelsesværdigt. Men alene på betingelse af, at de selvsamme borgeres krav om effektive retssikkerhedsgarantier ikke udhules. For hvad hjælper det, at man godt tør forlade sit hjem og gå ud, hvis man til gengæld i hele sin hverdag hjemme som ude er bekymret for, om myndighederne tager respekten for ens integritet og privatlivs fred alvorligt?

Justitsministeren har forklaret, at den pågældende ordning med anvendelse af kunstig intelligens kun må anvendes ved efterforskningen af "alvorlige forbrydelser".

Dommerforeningen har i den forbindelse henstillet, at der i givet fald skal indhentes en dommerkendelse, inden fremgangsmåden konkret kan anvendes, så der ikke risikerer hen ad vejen at ske et skred.

Datatilsynet har senest i en henvendelse til Justitsministeriet gjort opmærksom på, at der i lovgivningen og EU-reguleringen er en række krav, som skal være opfyldt, inden der i forbindelse med kunstig intelligens kan ske anvendelse af borgernes persondata. Efter det foreliggende har ministeriet fået en frist på 3 måneder til at forklare, hvorledes det forudses tilgodeset ved den påtænkte nyordning.

Det skal bemærkes, at der ikke ses udfærdiget et egentligt udkast til formel lovændring på området. Der er således heller ikke rundsendt nogen tekst som led i en sædvanlig høringsproces, som vi i Retspolitisk Forening og andre høringsinstanser kunne tage stilling til og kommentere.

I den større sammenhæng og ud fra demokratiske retsstatsprincipper ville udtrykkelig lovregulering af dette spørgsmål naturligvis være den eneste forsvarlige fremgangsmåde, også set i lyset af, hvor omtvistet anvendelse af kunstig intelligens er så at sige alle vegne både herhjemme og i udlandet.

Møde i Rådet for Menneskerettigheder: vigtigste emne ”Handicapkomitéen”

Af Marianne Olsen, bestyrelsesmedlem i RPF

Retspolitisk Forening har en plads i Rådet for Menneskerettigheder, og den 11. september 2024 deltog bestyrelsesmedlem, Marianne Olsen, i mødet. Her følger nogle vigtige punkter fra mødet, og nogle tanker, de vækker.

Vartovs store sal var fyldt til mødet. Stemningen var intens, endnu mere end jeg har mærket det tidligere. Måske er den enkelte forening præget af vor tids trusler, både de latente og de tydelige.

Men vi begyndte traditionen tro med en dejlig sensommersang: *Septembers himmel er så blå* af Alex Garff og melodi af Otto Mortensen.

Direktør Louise Holck talte om ytringsfrihed og selvcensur, der kan være bekymrende. Mentaliteten bl.a. i SoMe er ofte meget brutal, og vi løber ind i det triste paradoks, at hadtale jo er forbudt, men at nogle mennesker netop afholder sig fra at bruge deres rimelige ytringsfrihed af ængstelse for den hadtale, der overfalder dem.

Et vigtigt emne var FN's Handicapkomité, blandt andet tvang i psykiatrien. Siden mødet har Rådet udsendt resultatet af eksaminationen/undersøgelsen af Danmark.

Den 16. september udsendte DIIS resultatet og skriver ”I slutningen af august var Danmark til eksamen ved FN's Handicapkomité i Geneve, hvor Danmarks indsats for at beskytte rettigheder for mennesker med handicap blev sat under lup.”

Fem anbefalinger fra FN's Handicapkomité

1. **Konventionen bør være dansk ret:** Komitéen anbefaler, at FN's Handicapkonvention inkorporeres i dansk ret.
2. **Tværgående national handlingsplan:** Danmark bør ifølge komitéen vedtage en national handlingsplan på handicapområdet, som dækker alle rettigheder og områder under konventionen.
3. **Bedre inddragelse:** Komitéen anbefaler, at Danmark indfører bindende procedurer for tæt inddragelse og høring af personer med handicap gennem deres repræsentative organisationer i alle spørgsmål.
4. **Afinstitutionalisering:** Danmark bør ifølge komitéen indføre strategier for afinstitutionalisering på tværs af sektorer for alle personer med handicap.
5. **Opgør med tvang i psykiatrien:** Danmark bør stoppe med at anvende tvang og tvangsbehandling af mennesker med handicap i fængsler, på botilbud og i psykiatrien.

I Retspolitisk Forening har disse anbefalinger en særlig – og smertelig – aktualitet: Vi tænker på Silas Dam, der modtog foreningens hæderspris, KAFKAT, i 2023 for sin kamp mod tvang i

psykiatrien, som han personligt vandt. Til vores sorg i Retspolitisk Forening og til Danmarks beskæmmelse magtede han ikke at overleve sin sygdom på grund af psykiatriens manglende forståelse for hans kamp: Han gav op den 7. oktober sidste år med ønsket om, at vi skulle dele hans historie.

Vi håber at FN's Handicapkomité's alvorlige påmindelse vil bevirke, at psykiatrien gør et effektivt fremskridt. Med det nye udspil på sundhedsområdet ser det ud til, at man i hvert fald er opmærksom på det store behov.

Direktør Louise Holck talte også om Rasmus Stoklunds bog *Ingen over Domstolen*: "Den kan have visse rimelige iagttagelser, men den er også selvmodsigende." Denne skribent vil tilføje, at det har været tydeligt i de mange interviews og omtaler af bogen, at Stoklund afslører sig selv som stridsmand i en magtkamp mellem de forskellige indehavere af de tre instanser, der udgør et demokrati.

Det er selvfølgelig vigtigt, at Institut for Menneskerettigheder er på vagt over for den slags, fordi det alt for let - og ubevidst - kan medføre et misbrug, der bringer demokratiet i fare. Ikke mindst i vor tid, hvor flere stater udtrykker skepsis over for de europæiske menneskerettigheder, og hvor vi i vores eget Folketing har partier, der mener, at de kan undvære den beskyttelse, menneskerettighederne giver os alle.

Afdelingsleder Marya Akhtar talte om dilemmaer i.f.t. politiet og dets magtbeføjelser: Der skal være klar kontrol med politiet: hvem undersøger? Hvem bærer bevisbyrden? Marya Akhtar anbefalede en udvidelse af klagemulighederne.

Direktøren for den uafhængige Politiklagemyndighed, **Charlotte Storgaard** talte om, at DUP'en, som den kaldes, efterhånden ser ud til at vække større tillid. "Klager over adfærd er til for borgerne, og man må også være opmærksom på, at den enkelte politiperson er borger." Man kan læse meget mere om de problemstillinger på www.politiklagemyndigheden.dk

Strategi, interesseanalyse og uafhængighed

Menneskerettighederne blev behandlet både i forbindelse med klima og kultur: Det kan ikke betones nok, at enhver har ret til sin egen fortælling. Det kan lyde hyggeligt, men det er det ingenlunde. Det kan være smertefuldt at lytte til en modstanders sorg og smerte, men det er netop den metode, vi har til at komme til at forstå det andet menneske.

Menneskerettighedsprisen

På mødet blev det besluttet, hvem den værdige modtager af Menneskerettighedsprisen er, men offentligheden må vente til senere på året med at få denne nyhed.

Mindeord om Per Walsøe, Hellerup, 80 år

af formand for Retspolitisk Forening, Noe Munck,

Højesteretsdommer Per Walsøe er død. For en højesteretsdommer var hans karriere højst usædvanlig. Efter en længere årrække som advokat blev han i 1993 den første advokat, som blev udnævnt til dommer i Højesteret.

Per Walsøe var i en årrække et aktivt medlem af og i tre år (1989-1992) formand for Retspolitisk Forening, hvis stærke humanistiske værdier på en samfundsanalytisk baggrund han i den grad delte. Her gjorde han en stor og vigtig indsats for at forbedre de svagere stillede samfundsborgeres retsstilling.

Hans grundholdninger deles formentlig af en hel del andre i juriststanden, men det særlige ved Per Walsøe var, at han også realiserede sine værdier i praktisk handling som advokat. Med en af de højeste juridiske eksaminer nogensinde lå den juridiske verden åben for ham. Men han gik ikke efter karriere eller høj indtjening. Han valgte derimod at føre sager for mindrebemidlede medborgere, hvis sager han kunne stå inde for, bl.a. var han specialist i ansættelsessager. Ofte til et reduceret salær. Samtidig førte han også store principielle sager for udsatte befolkningsgrupper, eksempelvis for de grønlandske fangere, der blev tvangsforflyttet fra deres boplads i Thule-området. Han skrev en bog om sagen, der er beskrevet som et bevægende og usædvanligt menneskeligt dokument. Her inddrog han også samtaler med fangerfamilierne og med grønlandske politikere. Bogen findes på dansk, grønlandsk og engelsk. Tilknytningen til Grønland fortsatte, da han i 1994 blev formand for den kommission, der skulle revidere det grønlandske retsvæsen.

Et væsentligt ønske for ham var at imødegå økonomisk ulighed. Derfor indførte han ligeløn på sit advokatkontor, således at rengøringsassistenten og den ældste senioradvokat (Per Walsøe selv) fik samme timeløn.

Per Walsøes personlige mod til at stå ved sine holdninger var usædvanlig. Da han mødte som advokat i Højesteret, ønskede han ikke at bære den obligatoriske advokatkappe, da den var med til at skabe en distance til hans klienter. En handling, der dog ikke udelukkede ham fra at blive opfordret til at søge stillingen som dommer i samme ret.

Endelig kan det nævnes, at Per Walsøe i sine unge dage også fik tid til at dyrke badminton på højeste niveau. Det kulminerede i 1970, da han vandt det uofficielle verdensmesterskab (All England) i mixed double.

www.retspolitik.dk